

(VER)GROEN AVONTUUR

EEN PRAKTISCHE GIDS VOOR EEN
KLIMAATBEWUSTE INRICHTING VAN
SPEELNATUUR OP JEUGDTERREINEN

INHOUDSTAFEL

Inleiding	4
Van start met deze brochure	6
Het stappenplan	8
Stap 1: Een gedragen kader	10
Participatiemethoden	12
Stap 2: Tips voor een goed ontwerp	26
Stap 3: Uitvoering: aan de slag	38
Stap 4: Onderhoud en beheer	46
Eindwoord	52
Inspirerende cases kort toegelicht	54
Bronnen	67
Colofon	68

INLEIDING

We kunnen onze jeugd niet genoeg aanmoedigen om naar buiten te trekken. Na de vele uren op de schoolbanken wordt er meer en meer gekozen voor binnenshuis ontspannen. Inzetten op spel en ontspanning in de buitenruimte heeft een gunstig effect op de gezondheid en een enorm positieve invloed op de mentale en fysieke ontwikkeling. Jongeren worden creatiever in hun spel, genieten meer van de vrije tijd, maken minder ruzie en zijn daarna rustiger thuis.

Gelukkig zijn jeugdbewegingen nog steeds erg populair. Er wordt heel bewust gekozen om het maximum van de activiteiten buiten te organiseren.

Dan denk je al snel aan kampen bouwen in het bos, een boomhut slijpen of verstoppertje spelen achter struiken. Maar in onze sterk verstedelijkte dorpskernen en steden heeft niet elke jeugdbeweging de luxe om in het groen te kunnen spelen. Veel te vaak spelen ze op verharde terreinen of parkings. Jeugdbewegingen die spelen op graspleinen hebben geluk, maar ook dat kan beter.

Op vlak van onder meer biodiversiteit, klimaatadaptatie, ontharding en natuurbeleving liggen dus nog grote kansen op de terreinen van jeugdbewegingen.

Een vergroeningsproject zorgt er niet alleen voor dat de leden over een groenere speelomgeving beschikken, maar biedt ook mogelijkheden voor het betrekken van omwonenden en nabije regio.

Deze brochure gaat over het vergroenen van speelnatuur. Over hoe je een buitenruimte voor de jeugd kan ontharden, vergroenen en deze in het landschap kan betrekken. Een wadi om het regenwater op te vangen, een speelheuvel met klauter elementen, een biodivers speelbosje, ...

Wanneer we verschillende biodiverse speelplekken creëren, kunnen deze verbonden worden in een uitgebreid groen speelweefsel voor de jeugd in zijn omgeving. Zo gaan spel en natuurbeleving hand in hand en verhogen we de leefbaarheid van onze steden en gemeenten.

Het is een praktische gids die het hele proces doorloopt, vanaf het vormen van het eerste idee, over uitvoering tot en met het onderhoud. Een instrument voor jeugdbewegingen om woorden om te zetten naar daden en zelf te werken aan hun eigen groen(blauwe) leefwereld van de toekomst.

Samen bouwen aan een klimaatrobuust jeugdbewegingsterrein. Wie betrek je in dit project? Hoe begin je aan zo'n vergroeningsproject en hoe stel je een kwalitatief, landschappelijk verantwoord plan op? Hoe hou je rekening met de verschillende leeftijdsgroepen en de specifieke uitdagingen van jeugdterreinen? Hoe kies je de meest geschikte materialen, bomen en planten? In deze brochure vind je een antwoord op jouw vragen. Verder is er ook aandacht voor de uitvoering van het plan en het onderhoud van speelplek en landschap.

In 4 stappen ontwikkelt de meestal kale vlakte zich tot inspirerende en uitdagende speelplek of belevingslandschap.

VAN START MET DEZE PRAKTISCHE GIDS

Deze brochure is een naslagwerk van het project PDPO Groenkapoen, waarbij verschillende jeugdterreinen werden vergroend en klimaatbewust ingericht vanuit een subsidieproject uit Platteland plus, met middelen van Vlaanderen en de provincie Antwerpen.

Met deze praktische gids willen we graag andere jeugdbewegingen handvaten aanreiken om op een gelijkaardige manier aan de slag te gaan met de vergroening van hun terrein. Het initiëren van zo'n vergroeningstraject ligt nu bij de jeugdbeweging zelf.

We beschrijven een heel breed scala aan mogelijkheden, voor ieder wat wils. Laat je door de veelheid niet overweldigen of ontmoedigen. Iedere stap die je wilt zetten tot vergroenen van het terrein is de moeite waard, hoe klein of hoe groot deze ook is. Er zijn heel wat organisaties en lokale besturen die ondersteuning kunnen bieden bij de voorbereiding of realisatie van jullie project. Er kunnen o.a. subsidies aangevraagd worden voor deskundig advies en uitvoering. Ook hierover vind je meer informatie, verder in deze brochure.

HET STAPPENPLAN

STAP 2 ONTWERP

Zet je visie om in een plan via:

- Algemene ontwerprichtlijnen
- Klimaatrobuust ontwerpen
- Beplanting
- Speelaanleidingen

STAP 3 UITVOERING

Ga met een gedetailleerd plan zelf aan de slag in combinatie met aannemers en vrijwilligers.

STAP 1 DRAAGVLAK CREËREN

Situatie in kaart brengen
Bevraag de leiding, jongeren, ouders, omwonenden, lokale besturen en nabijgelegen scholen of verenigingen om tot een gedragen visie te komen.

STAP 4 ONDERHOUD & BEHEER

Maak een heldere planning op die een biodiverse toekomstvisie schetst.

Ingebruikname van de nieuwe speelterreinen.

STAP I

EEN GEDRAGEN KADER VOOR VERGROENING VAN SPEELTERREINEN

VOORBEREIDING

Een goede voorbereiding is het halve werk.

Neem de tijd voor een degelijke verkenning van de eigendomssituaties en belanghebbenden van je project. Enkele vragen die je jezelf best stelt voor je aan de slag gaat:

- wie is de eigenaar van de grond? Stad of gemeente, kerkfabriek, de jeugdbeweging?
- wat zegt de (huur-)overeenkomst over inrichtingen van het terrein? Moet je toestemming vragen, worden er beperkingen opgelegd, etc.?
- wie moeten we betrekken en bevragen binnen de jeugdbeweging? Bouwcomité, leiding, oud-leiding, leden, ouders, etc.?
- wie moeten we betrekken en bevragen buiten de jeugdbeweging? Is er een school of vereniging in de buurt die gebruik maakt van jullie terreinen, geef je graag omwonenden een stem, etc.? Vraag jouw regionaal landschap of ze kunnen ondersteunen met advies.

Wanneer alle partijen werden gecontacteerd en de nodige informatie ingewonnen, kan je gaan bepalen wie je in welke mate zal betrekken in het traject.

Je kan hierin 2 groepen gaan samenstellen, die elkaar voor een stuk zullen overlappen; een **werkgroep** en een **participatiegroep**.

De werkgroep is een beperkte groep van mensen die actief willen meedenken en meewerken aan het gehele vergroeningsproject en periodiek samenkomt om de stand van zaken en vervolgstappen af te stemmen.

De participatiegroep is een ruimere groep die bevraged wordt omdat ze rechtstreeks of onrechtstreeks met dit project in aanraking komen, bijvoorbeeld de leden, ouders, omwonenden, lokale besturen of verenigingen.

PARTICIPATIETRAJECT

Hoe breng je (oud-)leiding, leden en ouders samen en maak je hen bewust van de meerwaarde van een groen, biodivers, klimaatrobuust en beleevingsvol jeugdterrein? Hoe betrek je omwonenden, lokaal bestuur, nabijgelegen scholen of verenigingen en maak je hen deel van het geheel? Worden terreinen al door anderen gebruikt of staan jullie open voor toekomstig medegebruik van de vernieuwde terreinen?

PARTICIPATIEMETHODEN

Niet één project zal hetzelfde zijn en daardoor zullen de te doorlopen trajecten verschillen.

Hier worden enkele methoden voorgesteld die gebruikt kunnen worden in het participatietraject. Afhankelijk van de belanghebbenden, de tijd en persoonlijke voorkeur, kunnen verschillende participatiemethoden gecombineerd worden:

- Huidig gebruik bekijken: pro's en con's, SWOT-analyse of observatie
- Prioriteiten bepalen: prioriteitenroos,
- Inspiratiebeelden kiezen: voorbeeldfoto's
- Inspiratiebeelden op maat: koppel voorbeelden aan locaties
- Eigen spel of Picto-play: oefening in keuzes maken en budget bewustwording
- Algemene participatie tips

HUIDIG GEBRUIK BEKIJKEN

Te gebruiken voor buurtbewoners, leiding, bouwcomité, verenigingen, leerkrachten en directie naburige school, ...

Benodigheden: een afdruk van grondplan of luchtfoto, post-its in 2 kleuren

Schrijf op een post-it hoe je de terreinen nu gebruikt: waar zijn de pleinspelen, waar staat de tent voor de jaarlijkse fuif, waar is er avontuurlijk spel, waar zoeken leden rust, waar is er schaduw, ...?

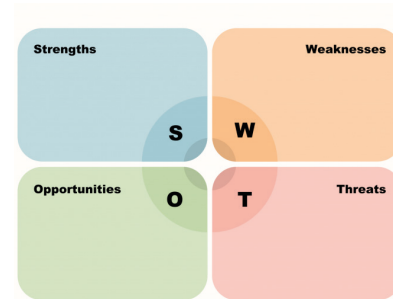
Schrijf op een post-it (andere kleur) wat je momenteel niet goed vindt aan de plek: verharding, kaal, geen schaduw, saai?

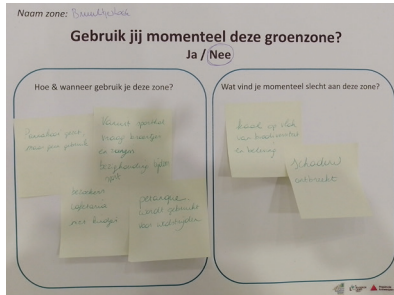
Plak elke post-it op de afdruk van grondplan of luchtfoto en bespreek in groep.

Er zijn veel varianten op deze methode mogelijk:

- gebruik bijvoorbeeld een tandenstoker met vlagje of andere inventieve methode om notities te nemen
- doe een volledige SWOT-analyse waarin je sterktes (Strengths), zwaktes (Weaknesses), kansen (Opportunities) en bedreigingen (Threats) opsomt

Een tweede manier om huidig gebruik te analyseren is het observeren van spelende leden: naar welke zone worden ze van nature getrokken, waar spelen ze welk type spel, waar zoeken ze rust, welke plek vermijden ze en wat zou daar de reden voor kunnen zijn?

PRIORITEITEN BEPALEN

Te gebruiken voor buurtbewoners, leiding, bouwcomité, verenigingen, naburige school, ...
Benodigheden: een prioriteitenroos, post-its

Schrijf drie post-its per persoon met op elke post-it één (concreet of algemeen) idee dat je in de toekomst graag op het heringerichte terrein zou zien, doen of gebruiken. Iedereen plakt post-its op de buitenste cirkel van de roos.

Eén voor één geven de deelnemers prioriteiten aan hun eigen post-its. Elke deelnemer krijgt vijf 'stappen' om eigen post-its naar het middelpunt van de prioriteitenroos te verschuiven. Hoe dichterbij het middelpunt staat, hoe belangrijker het idee is voor de deelnemer. Het belangrijkste idee kan zo bv drie stappen richting het midden verplaatsen, de andere ideeën elk slechts één stap. Twee evenwaardige ideeën kunnen bv elk twee stappen krijgen, waardoor er slechts één stap overblijft voor het derde idee. Ideeën en stappen worden toegelicht aan de andere deelnemers.

Een moderator bundelt daarna gelijkaardige post-its op dezelfde cirkel. Eén voor één geven deelnemers prioriteiten aan alle overblijvende post-its van de groep. Je krijgt hiervoor opnieuw drie stappen per persoon, maar mag nu ook post-its met andermans ideeën verschuiven naar het midden of naar buiten om ze respectievelijk meer of minder prioriteit te geven. Bespreek het resultaat, kan de groep zich vinden in de gezamenlijke prioriteiten?

INSPIRATIEBEELDEN KIEZEN

Te gebruiken voor iedereen, van jong tot oud

Benodigheden: afgedrukte voorbeeldfoto's en magneten of stickers

Zoek als werkgroep leuke inspiratiebeelden via verschillende kanalen, denk bv aan internet, Pinterest, voorbeeldprojecten in de buurt, Je geeft de deelnemers een bepaald aantal stemmen in de vorm van kleurrijke magneten of leuke stickers die ze mogen plakken bij hun favoriete foto's. De droombeelden van de groep zijn de foto's met de meeste stemmen. Let op met groepsdruk versus persoonlijke wensen in het keuzeproces.

INSPIRATIEBEELDEN OP KAART

Te gebruiken voor iedereen, van jong tot oud

Benodigdheden: afgedrukte voorbeeldfoto's en een luchtfoto

Bouw verder op de vorige participatiemethode of laat deelnemers vrij elk één of twee favoriete foto's kiezen. Koppel meteen een locatie aan uw droomfoto: waar kan er verharding verdwijnen, waar past een speelwadi het best op vlak van waterhuishouding, welk deel van een speelbosje of speelweide heeft nog meer uitdaging nodig, waar is er ruimte voor een klauterheuvel, waar neemt natuur een plekje in, waar is er het minst brandgevaar (en toelating) voor een kampvuurplek, welke plek leent zich tot samenkomsten in een amfitheater?

ONTWIKKEL EEN SPEL

Te gebruiken voor leiding met hun leden op een speelse manier

Benodigdheden: afgedrukte voorbeeldfoto's, toffe spelletjes, neggeld, een afdruk van grondplan of luchtfoto

Foto's kan je krijgen of nog moeten verdienen. De leiding is heel bedreven in het verzinnen van leuke spelletjes, probeer dit door te trekken in de participatiemethode. Mix je leden in groepen die in spelletjes tegen elkaar strijden. Wie wint krijgt 'geld' waarmee foto's 'gekocht' kunnen worden om hun droomterrein te ontwerpen.

Enkele spelideeën:

- Welk team legt het snelst een hindernissenparcours af?
- Wie wint een stoelenestafette?
- Welk team is het best in schoenenpetanque?
- Wie overleeft levende zeeslag?

Gebruik je inspiratie en verzin zoveel spelletjes als nodig om je voorziene geld uit te delen aan de verschillende teams. Haal de inspiratiefoto's weer boven en laat leden hun geld spenderen om foto's op te kopen. Best laat je de groep met het minste geld als eerste kiezen. Mogelijke uitbreiding: de foto's opdelen in prijscategorieën. Hiermee creëer je bewustwording van de mogelijkheden met het beschikbare budget.

Laat leden in groep de foto's plaatsen op een grondplan of luchtfoto en maak hen ontwerper van hun eigen buitenruimte. Laat elke groep hun ontwerp voorstellen aan de rest en luister naar de zaken die zij belangrijk vinden. Mogelijke uitbreiding: je kan een verkiezing organiseren van het favoriete ontwerp.

PICTO-PLAY

‘Kind en Samenleving’ ontwikkelde deze gratis bruikbare methodiek om kinderen en jongeren mee hun (publieke) speelruimte te laten ontwerpen.

Meer info is terug te vinden op hun website in een overzichtelijke handleiding. Picto-play: een creatieve manier om kinderen inspraak te geven

Je kan deze pictogrammen gebruiken in plaats van de eerder vermelde voorbeeldfoto's, je laat dan nog meer ruimte voor eigen interpretatie. Je kan met de pictogrammen ook speels aan de slag gaan, bijvoorbeeld:

- kleef een pictogram op blaadjes van een bloem en laat kinderen een bijtje leggen bij hun voorkeur
- laat kinderen steentjes, eikels, dennenappels gooien in flessen of potten met het favoriete pictogram
- doe nageltje tik in het coolste pictogram

ALGEMENE TIPS

- Participeer op een goede locatie: Kies ervoor om de participatie te organiseren op de in te richten terreinen, in een groene omgeving of op een locatie dichtbij, dit inspireert de deelnemers.
- Kader de mogelijkheden: Niet elk leuk idee is realistisch en niet alle ideeën kunnen in het uiteindelijke ontwerp worden opgenomen. Soms steken de mogelijkheden van het terrein, het beschikbare budget of veiligheid stokken in de wielen van uitvoering. Je kan wel creatief aan de slag gaan om het idee op een andere manier te verwerken.
- Voorzie voldoende begeleiding: wanneer je meerdere groepen bevroagt, voorzie je een begeleider per groep en in het ideale geval heb je ook nog een verslaggever om gesprekken te notuleren.
- Stel open vragen: probeer als moderator de antwoorden niet te sturen of in de mond van de deelnemers te leggen door de vraagstelling

STAP 2

TIPS VOOR EEN GOED ONTWERP

In het participatietraject bracht je samen met jeugdbeweging en omgeving wensen, behoeften en limieten in kaart. Gebruik die richtlijnen als uitgangspunt voor een doordacht en duurzaam ontwerp dat een meerwaarde creëert voor gebruikers, maar ook voor natuur, landschap en klimaat.

Droom groot! Ga voor een langetermijnvisie en maak een ontwerp voor het volledige jeugdterrein. Je kan gefaseerd werken om het ontwerp te realiseren. Door met een open blik ruimer te kijken, creëer je een samenhangend geheel. Ervaring leert dat zelfs een kleine inrichting inspireert om verder aan de slag te gaan. Een toekomstplan maakt dit eenvoudig en helpt om verknijping tegen te gaan.

Bij je ontwerp houd je rekening met een aantal algemene richtlijnen. Je denkt klimaatrobust en je integreert het jeugdterrein in het landschap. Verder zorg je voor de juiste sfeer en speelaanleiding op de juiste plaats. Bij deze stap is het aangeraden om de begeleiding van een landschapsarchitect of landschapsdeskundige in te

schakelen. Informeer bij je lokaal bestuur of Regionaal landschap naar deskundig advies en de mogelijkheden voor subsidies.

ALGEMENE ONTWERPRICHTLIJNEN

Begin met een functieplan. Voor je nieuwe functies toekent aan de buitenruimte, breng je de huidige in kaart. Op een luchtfoto duid je met vlekken het gebruik van het domein en de gebouwen aan. Welke functies mis je, welke liggen op een verkeerde plaats en welke zijn achterhaald? Dit vlekkenplan is de basis van je ontwerp. Deze stap heb je eventueel al participatief uitgevoerd.

Daarna breng je looplijnen in kaart. Duid met pijlen aan op het grondplan waar deuren, loopassen en verbindingen zijn op je terrein. Sletten er paadjes door veelvuldig gebruik in, dan kan je overwegen om ze een permanente plek te geven of net af te sluiten. Waar zijn er verbindingen mogelijk naar de omgeving? Denk aan aansluiten op bestaande recreatieve verbindingen zoals

een wandelknooppunt, fietsknooppunt of trage weg. Maak de verbinding met een parkje uit de buurt, zo zet je stappen richting een toegankelijk speelweefsel voor de jeugd.

Is er nood aan een bijkomende fietsenstalling of berging? Als je deze dicht bij bestaande gebouwen zet, vrijwaar je zoveel mogelijk open ruimte. Onderzoek ook hoe ze in het groen kunnen worden ingebed, denk aan een groendak, klimplanten of wateropvang van het dak richting een speelwadi.

Stem af met je lokale brandweer waar de brandweertoegang is zodat je deze zeker niet blokkeert met extra gebouwen, aanplantingen of speelaanleidingen.

Nutsvoorzieningen voor water, elektriciteit en gas liggen vaak onder de grond. Breng die vooraf in kaart zodat dit niet voor onaangename verrassingen zorgt bij latere grondwerken. Plannen van leidingen op openbaar domein vraag je op via het KLIP. (<https://klip.vlaanderen.be/public>)

Open ruimte behouden of creëren is even belangrijk als nieuwe invullingen voorzien. Zo behoud je zichtassen, maak je verbinding met het omringende landschap, krijg je overzicht op het terrein en creëer je een sociaal veiligheidsgevoel. Bovendien is die open ruimte ook nuttig voor de geliefde pleinspelen. Speel gerust ook met het type plantgoed, een haag of heg sluit een terrein visueel meer af, een bomenrij geeft meer doorzicht naar het achterliggende landschap.

Houd van bij de start rekening met beheer- en onderhoudskosten. Houd een onderhoudsarm terrein voor ogen en maak afspraken wie het onderhoud op zich zal nemen. Betrek hen al in de ontwerpfase voor advies en afstemming of ze het bijkomend onderhoud zien zitten.

KLIMAATROBUUST ONTWERPEN

Bij het ontwerpen van het jeugdterrein houd je rekening met water, bodem, natuur en landschap. Onderzoek eerst het landschap of het terrein waarin je je bevindt. Kijk welke natuurwaarden er zijn en wees je bewust van de impact die je met je keuzes hebt op het klimaat.

Lees het landschap

Onderzoek in welk type landschap of omgeving het perceel zich situeert om je terrein hierin te integreren. Bekijk de omgeving in een straal van 500 meter rond je terrein. Is de omgeving vlak of glooiend? Zijn er grachten of poelen? Staan er dreven, houtkanten of opmerkelijke bomen? Trek deze door in je eigen jeugdterrein om de landschappelijke integratie te verhogen.

TIP

Het ontwerp laten aansluiten bij het landschap doe je door inheemse soorten aan te planten die ook in de omgeving voorkomen. Deze soorten groeien haast altijd goed en zijn budgetvriendelijk. Informeer bij je Regionaal Landschap of je in aanmerking komt voor subsidies. Zijn er in jouw gemeente Tuinrangers actief? Ga zeker eens bij hen ten rade. RegionaleLandschappen.be

Aandacht voor erfgoed

Elke plek heeft een ziel en verhaal. Dit geldt misschien ook voor jouw domein en de wijde omgeving. Neem het erfgoed mee in je ontwerp. Laat je inspireren door oude kaarten en foto's, en consulteer eventueel de lokale heemkundige kring. Ook oud-leiding kan hier nuttig zijn, met hun hulp kan er wat geschiedenis terug tot leven gebracht worden.

TIP

Oude kaarten als inspiratie

De Ferrariskaart, opgemaakt in 1771 is een mooie inspiratiebron. De kaart bevat veel details en leert ons veel over het historische landschap. Misschien is die bestaande bomenrij wel een eeuwenoude perceelsgrens. Naast de Ferrariskaart vind je ook andere oude (topografische) kaarten die je vrij kan raadplegen op:

www.geopunt.be of www.historical.osm.be

Respecteer bodem en bodemprofiel

De bodem bepaalt hoe het landschap eruit ziet, op droge zandgronden groeien van nature andere planten dan op zware kleigronden of moerassige beekdalen. Bij landschappelijke integratie werk je met de bodem in plaats van hem te wijzigen (zie ook de bodemkaart op geopunt.be). Een uitzondering op de regel is natuurlijk vervuilde grond. Wil je een wadi graven en met de uitgegraven grond een heuvel aanleggen?

Heb je een vermoeden van vervuiling? Laat dan tijdig een bodemstaal analyseren voor je de graafwerken start. Vlaanderen maakte een overzicht van risicozones voor PFAS en andere bodemvervuilingen waarin extra waakzaamheid aangeraden is bij grondwerken:

- <https://www.vlaanderen.be/pfas-vervuiling/maatregelen-per-gemeente>
- <https://www.dov.vlaanderen.be/portaal/?module=bodemverontreinigingsverkenner>

AANDACHT VOOR NATUUR

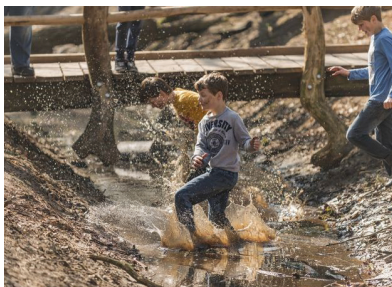
Richt het domein in als een groene oase waar planten en dieren zich thuis voelen. Je kan dit groots aanpakken, maar ook met kleine elementen kan je aan de slag:

- Plaats een bijenhotel of gebruik bijvriendelijke planten en geef de bijen een duwtje in de rug
- Vorm een stuk kort gemaaid gras om naar een bloemrijk grasland en biedt voedsel aan insecten en vlinders
- Geef egels, muizen en andere kleine dieren een verstopplaats in een takkenril
- Hang een vogelnestkastje in een boom om in te overwinteren en broeden
- Doof 's nachts de verlichting omdat vleermuizen niet houden van licht op hun vliegroutes

KLIMAAT

Een goed ontwerp is klimaatrobuust. Ligt je jeugdterrein tussen veel bebouwing en verharding? Dan kan dit in de zomer leiden tot een hitte-eiland. Dan wordt het zo heet dat het er niet meer aangenaam vertoeven is. Oplossingen zijn ontharden, meer beplanting en water als verkoelend effect.

TIP

Vang regenwater op zodat je het kan hergebruiken. In periodes van droogte gebruik je het om jong plantgoed te voorzien van water.

Infiltreren van regenwater in de bodem speelt een cruciale rol in de strijd tegen het veranderende klimaat. Onderzoek de opties om (een deel van) je terrein te ontharden en vergroenen. Onderzoek daarbij meteen de opties om een wadi aan te leggen, water wordt hierin opgevangen en kan vertraagd in de bodem trekken om zo het grondwater weer aan te vullen.

Bekijk ook of je een dakoppervlak kan afkoppelen van de riolering richting een regenton. Regenwater kan je nuttig hergebruiken om jong plantgoed te voorzien van water, een aquaduct in werking te stellen of om waterspeltjes te spelen op hete zomerdagen. Installeer je graag een handmatige grondwaterpomp, spring hier dan bewust mee om in tijden van waterte kort. Een overloop van een regenton kan je eventueel richting de (speel)wadi laten lopen.

Toch nieuwe verharding nodig? Bekijk ook waterdoorlatende opties zoals grasdallen of halfverharding.

PLANTENTIP

In De tuinwijzer, ontwikkeld door Provincie Antwerpen en Velt, geeft een handig overzicht over het inheemse karakter, uitzicht, bloeitijdstip, nut voor insecten en eetbaarheid van vaste planten, struiken, kleine bomen, grote bomen en klimgroen.

<https://www.provincieantwerpen.be/aanbod/dlm/biodiversiteit/tips-voor-je-tuin0/tuin-wijzer.html>

PLANTENTIP

Inheemse beplanting is bijvoorbeeld een gemengde haag van beuk, haagbeuk en veldesdoorn. Of een heg met vlier, meidoorn, rode kornoelje en hazelaar. Of een houtkant van spork, lijsterbes, zomereik en winterlinde. Of plant een linde als welkomst- of schaduwboom.

BEPLANTING

Het is mooi om van lente tot herfst kleur te hebben op je terrein. Dit is bovendien nuttig omdat kleur meestal gepaard gaat met bloemen, bloesems of vruchten, een feesttafel voor insecten, vogels en zoogdieren. Een bloemenweide laat je bij voorkeur ontwikkelen door aangepast beheer van je grasland. Je kan ook een bloemenmengsel inzaaien, let op de geschiktheid voor je bodem, een brede bloeihoogte en inheemse soorten. Ook met je soortenkeuze van bomen en struiken kan je elk seizoen interessant maken. Hazelaars, boswilg en gele kornoelje bloeien vroeg in het jaar en zijn ook erg geliefde bijenplanten.

Daarna volgen fruitbomen, sleedoorn, meidoorn, vlier en lijsterbes. Het bloeiseizoen sluit af met de bloeiende klimop, een fantastische voedselbron voor bijen om voorraden aan te vullen voor de winter begint. Kies voornamelijk voor inheemse plantgoed, let er op dat je geen invasieve exoten aanplant die onze inheemse soorten kunnen verdringen.

Langs looplijnen gebruik je best plantgoed zonder stekels. Wil je een natuurlijke afscheiding, dan kan je ze strategisch wel gebruiken, denk aan meidoorn, sleedoorn of hondsroos. Ook dood plantmateriaal zoals een takkenril, een hekwerk van wilgentenen of hazelaar zijn voorbeelden van natuurlijke afsluitingen. Deze constructies kan je ook gebruiken om rustige, geborgen hoekjes te creëren.

PLANTENTIPS

- Heb je plaats voor een boomgaard en zin in vers geplukte appels, peren, pruimen of kersen, neem dan ook een kijkje in de fruitwijzer of vraag advies aan je lokaal regionaal landschap.
<https://www.provincieantwerpen.be/aanbod/dlm/biodiversiteit/tips-voor-je-tuin0/fruit-wijzer.html>
- Let op met toxische planten en planten die huidirritatie veroorzaken. Voorbeelden zijn taxus, meiklokje, vingerhoedskruid, witte paardenkastanje. Voor meer informatie raadpleeg www.antigifcentrum.be.
- Voorzie je een zone met eetbare bessen (aalbes, blauwe bes, braambes, stekelbes, kruisbes, framboos, ...), zet deze dan op een duidelijk afgebakend plekje ver van natuurlijke bessenvormende struiken. Zo voorkom je dat kinderen per ongeluk minder eetbare bessen proeven.

SPEELAANLEIDINGEN

Laat echte speeltoestellen achterwege en laat de natuur het spel bepalen. Je kan wel werken met natuurlijke speelaanleidingen.

Denk hierbij aan een vertelcirkel, blotevoetenpad, boomstammenparcours, tipi om kampen tegen te bouwen, klimhut, klimheuvel, speelwadi, enzovoort.

Het internet staat vol met inspiratiefoto's en ga zeker eens kijken bij andere leuk ingerichte plekken.

KLIMAATBEWUSTE INRICHTING VAN SPEELNATUUR OP JEUGDTERREINEN

Veiligheid

Denk in je ontwerp al na over het veiligheidsaspect. In 'gids veiligheid op speelreinen' en 'gids veiligheid van avontuurlijke natuurspeelomgeving' kan je info terugvinden over valhoogtes, valzones, valdempende ondergrond, uitloopzones, waterdieptes en nog veel meer.

- <https://economie.fgov.be/nl/themas/kwaliteit-veiligheid/veiligheid-van-goederen-en/specifieke-reglementeringen/vrijtijdsactiviteiten/veiligheid-van-speelreinen>
- <https://economie.fgov.be/nl/publicaties/veiligheid-van-avontuurlijke>

Een kampvuur was vroeger niet weg te denken van een jeugdterrein, maar het wordt alsnog moeilijker om hiervoor toestemming te krijgen door verplichte minimale afstanden tot o.a. bos en gebouwen. Overleg met je veiligheidsdiensten zoals brandweer en politie om locaties af te stemmen en toestemming te krijgen.

OP ZOEK NAAR SUBSIDIES

- Klop aan bij de gemeente, hebben ze een subsidiereglement ter ondersteuning van jeugdbewegingen? Ga praten met de jeugddienst en/of milieudienst
- ANB-Natuur in je Buurt subsidieaanvraag
- Vraag Regionale landschappen voor plantadvies en plantgoed
- Cera geeft subsidies voor maatschappelijk relevante projecten, een inrichting van een jeugdterrein is past in dit kader
- Als je een erkend jeugdverblijf bent, maak je aanspraak op subsidies van toerisme Vlaanderen voor de kindvriendelijke inrichting van terreinen

In een subsidieaanvraag kan je soms subsidies aanvragen voor externe ondersteuning bij de verschillende stappen van dit project. Informeer zeker bij je regionaal landschap, gemeente of lokale (natuur)verenigingen voor ondersteuning.

STAP 3

UITVOERING: AAN DE SLAG

En dan is het eindelijk zover.

Na de visie, uitwisselen, onderzoeken, ontwerpen en plannen begin je met uitvoeren. Waar houd je best rekening mee? Ga na of een **omgevingsvergunning** nodig is voor de werken. Maak een planning op en bepaal de volgorde van de werken. Zijn er kleine ingrepen die voor een snel resultaat kunnen zorgen? Zijn er prioriteiten? Is er voldoende budget of moeten de werken gespreid worden over meerdere jaren?

Omgevingsvergunning nodig?

Ga bij de gemeente na of er een omgevingsvergunning nodig is, een speelheuvel hoger dan 50cm is meestal vergunningsplichtig, een wadi graven kan meestal vergunningsvrij tot 100m². Ontharden mag je zonder vergunning, (half)verharden moet je meestal aanvragen.

- <https://www.vlaanderen.be/omgevingsvergunning>
- <https://www.vlaanderen.be/omgevingsvergunning/vegetatiewijzigingen>

WIE VOERT UIT?

Heb je een externe aannemer nodig of kan je zelf aan de slag?

Als jeugdbeweging kan je vaak zelf instaan voor een deel van de uitvoering, maak er met de groepen een leuke activiteit van om samen te planten of te knutselen aan een bijenhotel. Jullie zullen er later met trots naar terugkijken!

Spreek ouders aan om een handje toe te steken, mogelijk zit er een ervaren tuinaannemer tussen die jullie wil helpen bij de werken. Zal het speelterrein door meerdere partijen gebruikt worden? Spreek hen zeker aan over mogelijke hulp bij de uitvoering en leer zo elkaar (beter) kennen.

Zijn de werken te groot en heb je geen ervaren ouders, kennissen of oud-leiding, dan neem je een externe aannemer onder de arm.

Wat bezorg je hen best:

- een ontwerp/uitvoeringsplan met de nodige afmetingen en afstanden
- een meetstaat met de nodige materialen en bijhorende hoeveelheden
- een beplantingsplan met bijhorende plantenlijst, aantallen en plantmaten
- eventuele details van constructies (in de vorm van foto's of tekeningen)

Om de kosten te drukken kan je eventueel afspreken met de aannemer dat je zelf een handje komt helpen, bv speelaanleidingen helpen dragen.

TIP

Het plantseizoen is tussen november en maart. Organiseer plantdagen met leiding, leden, buurtbewoners of lokale verenigingen. Zo creëer je betrokkenheid bij de inrichting van je jeugdterrein en kan je kosten drukken.

TIP BIJENHOTEL

Samen knutselen aan een bijenhotel! Dit is een activiteit die in iedere jeugdbeweging past. Je kan een eenvoudig basispakket aankopen en zelf in elkaar steken.

Of heel creatief aan de slag gaan door een eigen ontwerp te maken en zelf voor de constructie of het kader en de invulling te zorgen. Tijdens een uitstapje naar het bos kan je al heel wat materialen verzamelen, zoals: houtblokken, takken en stengels.

Meer instructies vind je hier:

- <https://www.vlaanderen.be/week-van-de-bij/help-de-bij/voor-iedereen/maak-zelf-een-bijenhotel>
- https://www.natuurpunt.be/system/files/2023-04/Hoe%20bouw%20ik%20een%20bijenhotel_Stappenplan_Natuurpunt.pdf

AAN DE SLAG

Plan je werken

Grote werken, kleine werken, prioriteiten? Er is niets mis met groots te denken bij het ontwerp en een ruim uitvoeringsplan te maken dat in verschillende fasen verspreid over meerdere jaren kan uitgevoerd worden.

Waak er wel over dat de opvolging van de fasen logisch op elkaar volgt. Welke werken kunnen op korte termijn uitgevoerd worden, rekening houdend met het budget? Eens je de eerste fase van werken bepaald hebt, kan je deze gaan inplannen.

Vorbereidende werken

Afhankelijk van de staat van het terrein start je met verwijderen en afvoeren van aanwezige verharding, grond, beplanting, elementen of constructies die niet tot het nieuwe plan behoren. Daarna wordt de ondergrond in grote lijnen voorbereid voor het plaatsen van nieuwe halfverharding en constructies enerzijds en de beplanting anderzijds. Als volgende stap, voor je enthousiast begint met bouwen en aanleggen, is het belangrijk om alle lijnen uit te zetten zodat je goed ziet hoe de verschillende elementen van de eerste fase zich tot elkaar verhouden (ook met de elementen van latere fasen in gedachte).

Plaatsen van nieuwe elementen

Bij het plaatsen van de nieuwe bouwelementen, zoals een speelaanleiding met boomstammen of vaste opstaande palen voor siorwerken, is het erg belangrijk om degelijk materiaal te gebruiken en goed te gaan verankeren. Gebruik hout met een lange levensduur zoals robinia, kastanje of eik. Zorg dat je diep in de grond gaat verankeren waar nodig en voorzie eventueel extra versteviging met cement indien nodig. Je kan zelf met het bouwteam aan de slag gaan, maar laat je zeker bijstaan door een professional waar nodig. Voor lichtere of eenvoudigere elementen als een takkenril, kan je het zeker zelf gaan uitvoeren.

Draag veiligheid hoog in het vaandel en gebruik daarvoor de risicoanalyses en de veiligheidsgids voor speelontwerpen.

gids veiligheid op speelterreinen:

<https://economie.fgov.be/nl/themas/kwaliteit-veiligheid/veiligheid-van-goederen-en-specifieke-reglementeringen/vrijtijdsactiviteiten/veiligheid-van-speelenterreinen>

gids avontuurlijke natuurspeelomgeving:

<https://economie.fgov.be/nl/publicaties/veiligheid-van-avontuurlijke>

AANPLANTEN

Enkele tips:

- informeer je over de aanplantingswijze van de gekozen soorten; diepte, ruimte tussen planten, ruimte voor wortels, aandrukken of niet, ...
- indien er plantgoed met blote wortels is, dek dit goed af en houd voldoende vochtig in de tijd boven de grond (transport en wachttijd)
- ga niet aanplanten bij vriesweer
- zorg dat nieuw planten en bomen voldoende water krijgen de eerste weken/ maanden na aanplanting
- consulteer de website *plantvanhier.be* of in de brochure 'Tuinwijzer' of 'Plantwijzer' van de provincie Antwerpen voor meer tips

ALLES KLAAR? PROFICIAT!

Jullie mogen heel fier zijn op jezelf!

Zorg zeker voor een feestelijke opening van jullie nieuwe speelterrein voor de groep en de omgeving.

Nodig ook enkele andere jeugdbewegingen uit en geef hen inspiratie door jullie ervaring.

Zo werken we samen naar nog meer GROEN SPEELAVONTUUR

STAP 4

ONDERHOUD EN BEHEER

De werken zitten erop, de opening is voorbij. Naast het genieten van jullie nieuwe plek, breekt ook de volgende stap aan: onderhoud en beheer.

Verlies dit aspect niet uit het oog, bij de opmaak van het ontwerp. Klassiek groenbeheer vraagt veel tijd en middelen, en het brengt bovendien veel groenafval met zich mee. Ons moto is 'minder werk, meer biodiversiteit'. Zo sla je twee vliegen in één klap!

GROEN

Maak een beheer- of onderhoudsplan op. Het geeft een beeld hoe de beplanting zich zal ontwikkelen en hoe het beheer best kan worden uitgevoerd. Denk aan: wanneer moet je maaien? Wanneer moet je de haag snoeien? Hoe vaak per jaar? Wie gaat het uitvoeren? Waar doe je met het snoeiafval? Het uitgangspunt is sowieso een onderhoudsarm jeugdterrein.

Onderhoudsarm jeugdterrein

Maak in je ontwerp keuzes om het terrein onderhoudsarm te maken. Denk na over een gefaseerd maaibeheer ipv strak afgereden grasvelden. Kies eventueel voor heggen of houtkanten in plaats van strakke hagen om minder te moeten snoeien.

Beheer in eigen team of uitbesteden?

Bekijk door wie en hoe het beheer zal uitgevoerd worden:

- Uitbesteden aan een professionele tuinaannemer
- Eigen team van bouwcomité, leiding, oudere leden, ouders, ... onder toezicht van een professional
- Wat is mogelijk en haalbaar voor leden en leiding? Onderhoud van de wilgenhut, snoeien van de hagen, maaien van graspadjes door bloemrijk grasland, ...?

BEHEER IN DE PRAKTIJK

GAZON & BLOEMRIJK HOOILAND	VASTE PLANTEN	HAGEN	HEGGEN
<p>Beperk gazonbeheer tot de zone dicht bij de gebouwen, paden of intensieve speelzones. Elders maai je pas vanaf half juni. Voer het maaisel altijd af. Heerlijk bloeiende planten komen dan vanzelf!</p>	<p>Vaste planten vragen meestal geen beheer, sommige vaste planten moet je na de winter kortknippen</p>	<p>1 of 2 keer per jaar snoeien in zomer en najaar</p>	<p>1 keer snoeien om de 2 jaar in de winter</p>
			
<p>TIPS Voor een leuke wandellus maai je een pad door het hogere gras. Maai langs paden aan beide kanten een halve meter kort, de rest houd je hoog gras. Dit verhoogt de belevingswaarde.</p>			

HOUTKANTEN	BOMEN	FRUITBOMEN	KNOTBOMEN
<p>Hakhoutbeheer is 1 keer om de 8 à 10 jaar afzetten net boven de grond. Voer de werken gefaseerd uit en kies enkele bomen die mogen doorgroeien</p>	<p>1 keer om de 3 jaar de stam op snoeien indien nodig in functie van doorgang. Vermijd zware machines in de wortelzone en gebruik veebescherming waar nodig</p>	<p>Fruitbomen vragen een intensief beheer. De eerste 5 jaar ligt de nadruk op begeleidings snoei om de fruitboom mooi te laten groeien. Later ligt de focus op het binnen laten van lucht en licht. Het correct beheer vraagt specifieke kennis. Volg een snoeicursus voor fruitbomen.</p>	<p>1 keer om de 5 à 8 jaar knotten voor snelgroeiende soorten zoals wilg en els. 1 keer om de 10 à 12 jaar knotten voor traaggroeiende soorten zoals eik en linde.</p>
			

Meer informatie over aanplant en beheer van landschapselementen zoals inheemse hagen, heggen houtkanten, knotbomen, fruitbomen vind je op <https://www.regionalelandschappen.be/aan-de-slag>

SPEELAALEIDINGEN

Om de veiligheid van spelende kinderen te garanderen, moet je ook aandacht besteden aan nazicht en onderhoud van de speelaanleidingen.

Risico-analyse en onderhoud

Al vanaf de ontwerpfase van speelaanleidingen houd je best rekening met de veiligheid (zie eerder vermelde gidsen) om onnodige gevaren alvast uit te sluiten. Na inrichting van een speelterrein met speelaanleidingen, moet je dit als een ‘goede huisvader’ gaan beheren.

Dit omvat het volgende:

Opmaak van een risico-analyse waarin we per speelaanleiding de gevaren, daaraan gekoppelde risico's en mogelijke preventiemaatregelen uitschrijven. Er is geen verplicht sjabloon.

Opmaak van een plan van aanpak en bijhouden van bewijsstukken van:

- nazicht: periodieke visuele controle (bv elke week als je er met de jeugdbeweging speelt of geplande maandelijkse rondgang)
- periodieke controles: jaarlijkse check of het veiligheidsniveau omschreven in de risico-analyse nog up to date is (bv ook eens trekken en sleuren aan een toestel om stevigheid te testen)
- onderhoud: sleutelen wanneer nodig

Maak goede afspraken wanneer je nazicht en periodieke controles inplant, wie hiervoor eindverantwoordelijke is en hoe je het bewijs gaat opslaan. Je kan terugkoppeling over 'nazicht' bijvoorbeeld als vast agendapunt noteren op vergaderingen, periodieke controles kunnen ingepland worden in de agenda en een risico-analyse kan elk jaar opgeslagen worden in een nieuwe, eventueel aangepaste, versie.

Je MAG je laten bijstaan door derden (bv keuringsinstantie of preventieadviseur van de gemeente) bij de opmaak van een risico-analyse, maar dat MOET NIET. Het is niet verplicht om speelaanleidingen te 'laten keuren' als je eerder vermelde stappen zelf nauwkeurig uitvoert.

In een risico-analyse worden alle speelaanleidingen opgenomen, maar wat met sjoeren? Als je niet telkens putten wil graven om je basissjorpalen te plaatsen, kan je deze verankeren. Is dit dan een speeltoestel? Moet je valdempende ondergrond voorzien omdat je potentieel hoog kan vallen van een sjoerconstructie? In principe vormen de

palen op zich geen valgevaar en worden ze in de risico-analyse beoordeeld als 'palen', bv ze zijn niet rot. De sjoerconstructie wordt gezien als een tijdelijke constructie en is vrijgesteld van eventuele beperkingen of verplichtingen rond valdempende ondergrond, maximum valhoogtes of risico-analyse. Natuurlijk moet je als jeugdbeweging toezicht houden op het bouwen en de veiligheid van de gemaakte constructie. Als de constructie blijft staan zonder toezicht, kan je opteren om ze af te sluiten voor publiek.

UITBATER VAN HET SPEELTERREIN

De wet bevat geen regels over wie de uitbater van een speelterrein moet zijn. Het is niet vastgelegd dat de jeugdbeweging uitbater moet zijn omdat de grond in 'eigendom'/pacht is.

De gemeente mag deze verantwoordelijkheid bijvoorbeeld op zich nemen. Er is geen onderscheid in verantwoordelijk tussen momenten dat het terrein in gebruik is door de jeugdbeweging zelf of door de buurt, je bent als uitbater altijd verantwoordelijk voor wat je uitbaat.

Je kan niet alle risico's vermijden, maar als je de risico-analyse als een goede huisvader doet, ben je in orde met de regelgeving. De contactgegevens van de uitbater verwerk je best op een infobord op een zichtbare plaats.

EINDWOORD

1) Samenwerken is de sleutel: Betrek de juiste mensen, zoals de grondeigenaar, de gemeente, jouw regionaal landschap, leden en leiding, ouders en iedereen die enthousiast is om samen te brainstormen, te plannen en te planten.

2) Creëer ruimte voor avontuur: Maak plaats voor water met speelwadi's en zorg voor meer groen door te ontharden. Denk aan schaduwbomen voor in de zomer en open ruimte voor pleinspelletjes!

3) Kies streekeigen plantgoed: Plant inheemse bomen, hagen en akkerbloemen. Laat je adviseren door de specialisten van de regionale landschappen.
Check zeker: www.plantvanhier.be

4) Natuurlijk is leuker: Laat speeltoestellen achterwege en laat de natuur het spel bepalen.

5) Blijf zorgen en steek regelmatig de handen uit de mouwen: Houd het speelterrein veilig en het groen goed onderhouden, zodat alle kleine en grote avonturiers er eindelijk van kunnen genieten. Hoe leuk is het trouwens dat kinderen van vandaag als leider morgen een spel spelen in de schaduw van een boom die ze zelf aanplantten.

INSPIRERENDE CASES KORT TOEGELICHT

GROEN SPEELAVONTUUR BIJ CHIRO BERLAAR

De chirojongens en -meisjes van Berlaar-Heikant hebben de handen in elkaar geslagen met de gemeente om hun terreinen te vergroenen en belevingsvol in te richten.

Na een inspirerend participatietraject met beide chiro's en de buurt, maakten we een ambitieus droombeeld op. De parking tussen beide jeugdterreinen is nu een onderbenutte, verharde vlakke. We zien in een volgende fase graag een groot deel onthard worden en plaats maken voor een wadi, speelheuvel en meer natuur.

Met de middelen van PDPO Groenkapoen zorgden we nu alvast voor meer bomen en hagen, een speelse inrichting van een bosje, een klimhut, een chillplek en een ecologische zithoek/buitenklas op de terreinen van de gemeente. De chiroleden staken met de handen uit de mouwen op de plantdag en de leiding droeg hun steentje bij bij het plaatsen van de speelaanleiding. Ze mogen trots zijn op het resultaat!

© Regionaal Landschap Rivierenland

Inrichtingsplan
PDPO Groenkapoen
01/09/2022

CHIRO DE KLEINE WILDERNIS TE GIERLE

De Kleine Wildernis reikt als een soort groene long tot aan het centrum van Gierle (Lille). Centraal in deze groene ruimte ligt het terrein van de meisjeschiro van Gierle. De gemeente had een nabijgelegen bos reeds omgevormd tot speelbos en kocht ook enkele nabijgelegen recreatiegronden. Een deelzone tussen de Chiro-terreinen en de weg werd aangeplant als voedselbos in kader van het Leaderproject Lekker Eetbaar Groen en dat in samenwerking met leerlingen van basisschool De Komeet. Het voedselbos wordt nu beheerd door een groep van vrijwilligers.

Met subsidies van het Coronaherstelfonds, het PDPO-project Groenkapoen en het Speelweefselplan van de gemeente Lille werd de zone achter het terrein van de meisjeschiro omgevormd tot een heuse natuurspeelzone met een speelheuvel, stapstenen en evenwichtselementen over het water, een rolstoelvriendelijk wandelpad en achteraan een natuurlijke zone met een bloemenweide waartussen een gemaaid graspad kronkelt. Doorheen het nieuw aangelegde voedselbos werd tevens een rolstoelvriendelijk wandelpad aangelegd. De sloot die doorheen het gebied loopt, werd lokaal verbreed, niet alleen in functie van water- en landschapsbeleving, maar ook om water te bufferen. Op en rond de speelheuvel werden tal van speelelementen toegevoegd zoals een glijbaan, een boombank, een klimkubus, een nestschommel en evenwichtsbalken. De speelzone is integraal toegankelijk en zal dus niet enkel de speelmogelijkheden van de Chiro vergroten, maar ook een ideaal speelterrein vormen voor alle kinderen in Gierle en omgeving.

© Regionaal Landschap Kleine en Grote Nete

KLEINE WILDERNIS - GIERLE

- Bloemrijk grasland (omvorming, 2-jarig/3-jarig gemaaid met faunastroken en sinusbeheer)
- Inheemse haag (Maidoorn/Gaidense roos/Spork/Boswilg/...)
- 'Extensief beheerd gazon (maaibeurt met afvoer elke 3-4 weken)
- Ruigte (gefaseerd beheer, elk jaar (maart) eenmaal 53% te maaien van totale ruigte)
- Watelement; wadi - pool - waterloop
- Verhakseld loofhout; pad
- Bco/buiterkies
- Speethuvel
- Houten platform/brug
- Ulf te maaien pad
- Ternair zand; rolstoelgebruik
- Spooltonen ; kiezel
- Boomstam / Robinia speethout
- Skatepark

JE OMGEVING VERGROENEN: SCOUTS DON BOSCO BRASSCHAAT ZET DE TOON

Samen met de 23ste Don Bosco Scouts en gemeente Brasschaat werkte Regionaal Landschap de Voorkempen aan de ontharding en vergroening van de site bij de militaire woonwijk. In het najaar van 2022 deelden scoutsleden, gemeente en buurtbewoners hun ideeën en wensen tijdens een inspirerend participatiemoment. Het resultaat? Een geweldig masterplan voor de hele site. Begin 2024 gingen we vol enthousiasme van start met fase 1.

Niet alles liep van een leien dakje. Toen we na een extreem nat voorjaar eindelijk konden starten met aanplanten, stuitten we tijdens de graafwerken onverwacht op een oude kelder van een voormalig militair gebouw. In overleg met alle betrokkenen besloten we de keldergewelven te verwijderen en infiltratiegaten te maken, zodat het regenwater ook hier kan infiltreren: een kostenefficiënte oplossing. Uiteindelijk konden we een geweldige plantdag organiseren met de leden en zo het project succesvol afronden. Vanaf de zomer van 2024 nodigen we iedereen uit om te komen genieten van onze prachtige nieuwe groenzone. We hopen dat er de komende jaren nog meer realisaties volgen op deze mooie plek!

© Regionaal Landschap de Voorkempen © Koen Fasseur

© Regionaal Landschap de Voorkepen © Koen Fasseur

EEN NATUURLIJKE SPEELSTEK VOOR KSA ZWIJNDRECHT

Deze site van KSA Vlaamse Kerels in het centrum van Zwijndrecht was oorspronkelijk een eenvoudige vlakte van 8000 m². KSA Zwijndrecht wilde in 2022 een klein nieuwbouwlokaal toevoegen op de site en wenste via project Groenkapoen de doelstellingen rond klimaatadaptatie en speelnatuur mee te integreren bij de bouw van dit lokaal. Regionaal Landschap Schelde-Durme begeleidde KSA Zwijndrecht bij de herinrichting van hun site. Samen met leiding, oud-leiding en ouders bracht team Natuur in de buurt van RLSD de noden en kansen van het terrein van KSA Zwijndrecht en de omgeving in kaart. Voor een jeugdwerking is bijvoorbeeld een open speelterrein van groot belang.

De site kreeg een wadi om het regenwater op te vangen, een speelheuvel met klauterelementen om reliëf te creëren en een speelbos als buffer met de omgeving. De speelheuvel werd bovendien ingezaaid met wilde bloemen, streekeigen hagen en hoogstambomen voor schaduw, variatie en verkoeling. Op het terrein zelf zijn solitaire bomen aangeplant die over een paar jaar de nodige schaduw zullen bieden. Tot slot verbindt een wandellus het terrein - dat eveneens toegankelijk is voor buurtbewoners - met de nabije geboorteboomgaard, het gemeentepark en de begraafplaats. Een win-win voor KSA Zwijndrecht, buurtbewoners en natuur!

© Regionaal Landschap Schelde-Durme © KSA Zwijndrecht

© Regionaal Landschap Schelde-Durme © KSA Zwijndrecht

OP ZOEK NAAR
NOG MEER
VOORBELDEN?

BRONNEN

www.stad.gent/nl/groen-milieu/bermen-en-bomen/maai-en-bermbeheer-gent

www.natuurpunt.be/pagina/hoekrijg-je-een-waardevol-gazon

www.provincieantwerpen.be/content/dam/provant/dlm/dmn/natuur-en-landschap/biodiversiteit/tips-voor-je-tuin/Tuin-Wijzer_tg_tcm7-174870.pdf

www.regionalelandschappen.be/

www.k-s.be/ruimte-omgeving/tools-voor-inspraak-en-educatie/picto-play-eeen-creatieve-mahier-om-kinderen-inspraak-te-geven/

www.klip.vlaanderen.be/public

www.geopunt.be

www.historical.osm.be

www.vlaanderen.be/pfas-vervuiling/maatregelen-per-gemeente

www.dov.vlaanderen.be/portaal/?module=bodemverontreinigingsverkenner

www.provincieantwerpen.be/aanbod/dlm/biodiversiteit/tips-voor-je-tuin0/tuin-wijzer.html

www.provincieantwerpen.be/aanbod/dlm/biodiversiteit/tips-voor-je-tuin0/fruit-wijzer.html

www.economie.fgov.be/nl/themas/kwaliteit-veiligheid/veiligheid-van-goederen-en/specifieke-reglementeringen/vrijtijdsactiviteiten/veiligheid-van-speelterrinen

www.economie.fgov.be/nl/publicaties/veiligheid-van-avontuurlijk

www.vlaanderen.be/omgevingsvergunning

www.vlaanderen.be/week-van-de-bij/help-de-bij-voor-iedereen/maak-zelf-eeen-bijehotel

www.natuurpunt.be/system/files/2023-04/Hoe%20bouw%20ik%20een%20bijehotel_Stappenplan_Natuurpunt.pdf

www.plantvanhier.be

WERKTEN MEE AAN DEZE PUBLICATIE

Regionaal Landschap Rivierenland, Regionaal Landschap Schelde en Durme,
Regionaal Landschap De Voorkempen en Regionaal Landschap Kleine en Grote Nete.

REDACTIE & VORMGEVING Regionaal Landschap Rivierenland en Nadruk.be © **FOTO'S** Regionaal Landschap de Voorkempen, Regionaal Landschap Schelde-Durme, Regionaal Landschap Rivierenland, Regionaal Landschap Kleine en Grote Nete, Koen Fasseur, Jan Christiaens, KSA Zwijndrecht, Vilda.

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER Regionaal Landschap Rivierenland vzw.

DIT PROJECT WERD MEDE MOGELIJK GEMAAKT DOOR
cofinanciering uit Platteland Plus bestaande uit middelen van
Vlaanderen en provincie Antwerpen.

